

Van Quast naar Kwast, van Quist naar Kwist. De "Werkgroep ad hoc Spelling Familienamen"

Leendert Brouwer

Laat ik beginnen u gerust te stellen: de Werkgroep ad hoc Spelling Familienamen bestaat niet. En dit is evenmin een bijeenkomst die tot de oprichting ervan moet leiden. Maar ik wil u er wel graag op wijzen dat zo'n werkgroep om tot een spellingregulering van familienamen te komen niet denkbeeldig hoeft te zijn. Per slot van rekening heeft de Werkgroep ad hoc Spelling, die in 1985 in opdracht van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren een volgende ronde van beregeling voorbereidde, zich ook over eigennamen uitgelaten. Dat moest wel, want deze werkgroep zat in ieder geval met de nalatenschap van een delegatie van de Woordenlijstcommissie, die een decennium daarvoor vergeefs een voorstel tot hervorming van de Nederlandse plaatsnamen had ingediend. Ik zal daar eerst iets over vertellen.

In België had die hervorming meteen al plaatsgevonden, toen men vlak na de Tweede Wereldoorlog een en ander nog drastisch aan kon pakken. Toen in Nederland en België in 1946-47 de spelling-Marchant werd doorgevoerd, werden de regels ook van kracht voor de Belgische plaatsnamen. Maar in Nederland besloot men eerst een commissie te benoemen die zorgvuldig een lijst van plaatsnamen ging samenstellen. Die commissie kwam er pas in 1954, nadat het Groene boekje verschenen was met de woordenlijst volgens de moderne spellingregels. Het duurde echter tot 1976 eer men de lijst aan de verantwoordelijke minister kon overhandigen. Die lijst is nooit gepubliceerd; men durfde het niet aan. Wel werden de toponiemen alvast in de Kleine Bosatlas gemoderniseerd. Die eerste versie van de 55e druk is nu een collector's item, want in de tweede oplage werden de modernisering vanwege de enorme weerstand weer ongedaan gemaakt.

Onder het volk heersten inmiddels geheel andere opvattingen over de verhouding woord en eigenaam qua spelling dan die door wetenschappers werden gepropageerd. Vanuit de politiek vond men bovendien dat de spelling van een plaatsnaam een lokale aangelegenheid was. Wat Matthias de Vries, een spellinghervormer uit de negentiende eeuw, de illusie van zuiverheid noemde kleefde nog steeds aan archaisch gespelde namen. Men vindt ook nu nog ouderwets gespelde namen deftig en vervuld van geschiedenis; men denkt vaak dat die spelling de enige juiste is omdat hij bijkans tot in de oudheid zou teruggaan. Men beseft niet dat voor ongeveer 1800 namen, en ook plaatsnamen, in vele vormen naast elkaar bestonden, dat ze in alle denkbare variatiemogelijkheden in de bronnen genoteerd werden. Plaatsnamen waren immers evengoed onderhevig aan talige ontwikkelingen. Maar nu klampt men zich vast aan die enige vorm die toch zeer toevallig is overgeleverd. Het blijft Oisterwijk met Oihowel verderop Oosterhout ligt met dubbel -oo-, wat vanaf 1800 de enige juiste spelling is. Er was afgesproken dat een lange o-klank voortaan uitsluitend met dubbel -oo- werd weergegeven, en niet met -oi- of -oe-, zoals men dat daarvoor ook wel deed. De spelling -oi- voor de lange o-klank is nu niemand meer bekend. Het gevolg is dat men Oisterwijk zegt, zoals men het leest, in plaats van Oosterwijk. Maar dat is nu hun probleem.

Zoals gezegd, de Werkgroep ad hoc Spelling, moest zich ook uitlaten over de spelling van namen. Maar de leden waren zich er wel van bewust dat ze niet moesten komen aanzetten met een voorstel om de lijst van de plaatsnamencommissie uit de la van de minister te halen.

Ze hebben zich er met een jantje-van-leiden vanaf moeten maken. Ik citeer uit het rapport dat in 1988 in de reeks Voorzeten van de Nederlandse Taalunie verscheen:

"De Werkgroep beveelt aan om de aardrijkskundige namen in Nederland niet in een nieuwe algemene Taalunie-regeling op te nemen, maar spreekt wel de wens uit dat de Nederlandse regering de hiermee verbonden problemen tot een oplossing brengt in overeenstemming met de algemene spellingregeling. De huidige toestand is namelijk bepaald ongewenst."

Vermoedelijk wist men ook wel dat men deze wens aan dovemansoren uitte. Maar het wás gezegd. Er is sindsdien niets meer met de spelling van de plaatsnamen ondernomen. Wel komen er nieuwe gemeentenamen bij van fusiegemeenten; het mag u bekend zijn dat daarvoor soms juist een oud toponiem uit de bronnen wordt gehaald om in een ouderwets jasje een nieuwe gestalte te krijgen.

De plaatsnaam Oss zal nog lang met dubbel -s- geschreven worden. Een willekeurige schrijfwijze die niet conform de spellingregels is, maar het is een plaatsnaam die zich nu al geruime tijd in deze ons vertrouwde vorm op de kaart gevestigd heeft. Weet u dat de familienaam Van Oss met dubbel -s- momenteel door 735 personen wordt gedragen? Je zou dus kunnen zeggen dat de spelling van de plaatsnaam en de er vanafgeleide herkomstnaam aardig overeen komt. Maar dat is schijn, want de naamsvorm Van Os met een enkele -s- behoort 7070 mensen toe; dat is het tienvoudige. En dan zit daar tussenin nog een andere oude vorm: Van Osch met -sch; die naam is van 2390 personen.

Met deze naam hebben we dus meteen een aardig probleem te pakken als je de spelling van familienamen zou willen moderniseren. Alle verschillende vormen zouden volgens de norm met de nu meest voorkomende vorm, Van Os met één -s-, samenvallen. Maar die moderne vorm is niet gelijk aan de spellingvorm van de plaatsnaam; die zou dan eerst tot Os met één -s- gereduceerd moeten worden als je consequent wilt zijn. Het feit dat de familienaam Van Os met één -s- zoveel meer voorkomt, zou daar wel een goed argument voor zijn: het toont aan dat de spelling van de plaats Os in het verleden al lang is gemoderniseerd en dat Oss met dubbel -s- gewoon een retro-vorm is die overdrijvende ambtenaren op de kaart hebben gezet.

Maar goed: nu loop ik vooruit op de spellingsproblematiek in detail. Ik wil nog even bij die Werkgroep blijven: hoe stond men eigenlijk tegenover de spelling van familienamen? Welnu, het zal u niet verbazen dat er, voor zover ik heb kunnen nagaan, nooit geopperd is dat die ook eens aan de beurt moeten komen. Men heeft zich er altijd mee verzoend dat de familienamen voor de burgerlijke stand voor altijd zijn vastgelegd en men meent dat zij daarom wettelijk beschermd zijn. In het rapport van de Werkgroep ad hoc Spelling werden de aardrijkskundige namen juist aan de familienamen gespiegeld om te beargumenteren dat ook die niet in een algemene spellingregeling moesten worden opgenomen. Of zoals het er staat:

"Als eigennamen vertonen al deze namen uiteraard verwantschap met familienamen. Van familienamen verwacht niemand dat ze aan officiële spellingregels worden aangepast, zodat b.v. namen als Van de Craen (met c-r-a-e), De Hoogh (met g-h) en Paardekooper (met -o-o-) na een bepaalde datum geschreven zouden moeten worden als Van de Kraan, De Hoog en Paardekoper volgens de vigerende spellingregels." En daar wordt dan met vooronderstelling ter verklaring aan toegevoegd: "Dat zou een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zijn en het zou juridische problemen geven: de spelling van familienamen is wettelijk vastgelegd."

Afblijven dus, van de spelling van eigennamen. Maar fraai is het niet. We willen onze kinderen goed leren schrijven en al die namen spoken elke dag door de regels heen.

Als handout heb ik u de top tien van foute familienamen gegeven. Let wel: dat is een kwalificatie van een spellingpurist. Naamkundig kijk je daar natuurlijk heel anders tegenaan. Wat vooral opvalt is die hinderlijke ij. Die zien we in heel wat namen terug waar we hem in gewone woorden al lang niet meer gebruiken: Meijer, De Bruijn, De Rooij, Van Eijk. Het ergerlijke aan dit grafeem is dat hij ook nog in verschillende vormen voorkomt, wat een tamelijke onzinnige situatie teweeg brengt, die de naamdragers vaak nog op hun strepen of op hun puntjes doet staan ook. Al die namen met lang ij, waar een enkele i zou volstaan, hebben namelijk ook een variant met ij zonder puntjes. De ij zonder puntjes wordt nog altijd geschreven, maar getypt of gedrukt kan hij niet worden; dan wordt het een i-grec, een letter die in het Nederlands alleen in leenwoorden wordt gebruikt. Deze ij komt voort uit een verlenging van de i; het is eigenlijk een i-i en om verwarring met de u te voorkomen is er aan de tweede i een haaltje gemaakt zodat het een j werd. Al dan niet met puntjes geschreven. Ik kan me toch voorstellen dat er een beweging zou kunnen bestaan die er naar streeft om deze verwarrende -ij- op te ruimen, maar niets is minder waar.

Laten we even uit ons geheugen opdiepen wat er met betrekking tot de spelling in relatie tot de familienamen in de afgelopen twee eeuwen heeft plaatsgevonden. Omstreeks 1800 werden er enkele politieke maatregelen genomen met rigoureuze onomastische implicaties. In 1795 werden de Zuidelijke Nederlanden door de Franse Republiek geannexeerd. De noordelijke Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werd met steun van de Fransen gereorganiseerd. De Bataafse Republiek die hieruit voort kwam was in feite een Franse vazalstaat. De macht werd evenwel beter gecentraliseerd dan daarvoor. De Nationale Vergadering werd ingesteld, de eerste Nederlandse volksvertegenwoordiging.

Als we dan kijken naar de spelling van de Nederlandse taal in die periode dan zien we dat er geen uniforme spellingregels zijn. Men schreef en spelde volgens verschillende orthografische principes die in de voorgaande eeuwen ontwikkeld werden. Consistent spelde men bepaald niet. Maar eindelijk, in 1801, werd een professor in Leiden de opdracht gegeven om een uniforme spelling voor de Nederlandse standaardtaal te maken: Matthijs Siegenbeek. In 1804 verscheen zijn *Verhandeling over de Nederduitsche spelling*, de eerste officiële spelling van het Nederlands.

Hij droeg daarin de opvatting uit dat de spelling een reflectie is van de gecultiveerde uitspraak met inachtneming van de principes van uniformiteit, etymologie en analogie. Hij stelde bijvoorbeeld voor dat de lange klinker -aa- geschreven zou moeten worden met twee -a-'s, en niet dat er in het schrift een -e- op een -a- volgde, zoals dat in het verleden ook wel gebruikelijk was. Volgens dit principe werd dan ook de lange oo-klank met dubbel -o- weergegeven, en niet met -o-e- of -o-i-, zoals daarvoor ook mogelijk was.

In volgende jaren werd de spelling van Siegenbeek in de Bataafse Republiek doorgevoerd. Maar dus niet in Vlaanderen, Brabant en Limburg, want het zuiden viel immers onder Frans bewind. Juist daar vond echter onder Franse wetgeving een hervorming van de burgerlijke administratie plaats: de Code Civil werd toegepast. Deze twee maatregelen, aan de ene kant een taalpolitieke en aan de andere kant een administratieve, hebben in die periode het tegenwoordig nog opvallende verschil tussen de schrijfwijzen van familienamen in noord en zuid veroorzaakt: de archaische namen zijn karakteristiek voor het zuiden en de moderne mensen wonen in het noorden.

De Bataafse Republiek verdween, het Koninkrijk Holland onder Lodewijk Napoleon verscheen, maar in 1810 had grote broer Napoleon daar genoeg van: ook het koninkrijk werd bij het keizerrijk Frankrijk ingelijfd. Dat betekende dat de Code Civil ook hier werd

ingevoerd. Voortaan zou geboorte, huwelijk en dood nauwkeurig door de staat worden bijgehouden. Individuen werden vastgelegd met een vaste familienaam die in die vorm overgedragen werd aan volgende generaties.

Al gauw verdwenen de Fransen eindelijk van het toneel, maar de burgerlijke stand werd gehandhaafd. Niemand ontkwam er in de eerste helft van de negentiende eeuw aan om met een vaste naam door het leven te gaan. Die naam was door een klein deel van de bevolking zelfs voor de gelegenheid gekozen en geregistreerd volgens een officiële naamsaannemingsprocedure. Dan hebben we het zoals jullie weten over de minder ontwikkelde en dunner bevolkte contreien van het land, zoals in de plattelandsgemeenten van het noordoosten en rondom de Veluwe. Ook joden moesten een burgerlijke naam aannemen. De meeste anderen hadden al een achternaam, maar die kon tot dan toe nog altijd aan verandering onderhevig zijn, en de spelling lag al helemaal niet vast. De nieuwe namen werden volgens de nieuwe spelling van Siegenbeek ingeschreven, oude namen werden wel gemoderniseerd, maar een en ander was afhankelijk van de ambtenaren die de registratie uitvoerden: hoe spelden zij de betreffende naam?

In de zuidelijke provincies die na de Franse tijd ook van het Verenigde Koninkrijk der Nederlanden deel uitmaakten waren de namen al vastgelegd; de invoering van de nieuwe spelling deed daar niets aan af. Maar ook in Noord-Nederland zien we volop oude spellingvormen, en ook regionalismen, dialectvormen, en andere curiosa die onder meer te danken waren aan interpretaties van Duitse, Franse en Engelse namen.

Waar we in Nederland natuurlijk vooral mee te maken hebben als we namen als archaisch bestempelen, is met namen die sindsdien qua spelling bij de verschillende spellinghervormingen achterbleven. Hoewel Nederland en België in 1830 helaas uiteen gingen was er na enige tijd toch weer sprake van correlatie in zake de spellingsproblematiek. Dit was te danken aan het initiatief van de taalkundigen Matthias de Vries en L.A. te Winkel om het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* te gaan samenstellen waarvan het eerste deel in 1864 verscheen. Daarvoor werd een spelling ontwikkeld die een aanpassing is van die van Siegenbeek. Enkele veranderingen die doorgevoerd werden, kunnen we hedentendage nog goed waarnemen in het verschil tussen een aantal woorden en daarmee corresponderende familienamen. Een voorbeeld is het woord 'jacht'. De Vries en Te Winkel bepaalden dat de stemhebbende -g- en de stemloze -ch- goed onderscheiden konden worden door de eerste met de letter -g- weer te geven en de ander met de lettercombinatie -c-h-. Dus jagen schrijven we met een -g- en het er vanafgeleide zelfstandig naamwoord jacht doen we met -c-h-. De familienaam Van der Jagt kennen we echter alleen met een -g-, gedragen door 2400 personen in Nederland; de vorm met -c-h- bestaat niet.

In volgende jaren bleef men commentaar leveren op de spellingregels: die konden nog beter en eenvoudiger om het ons gemakkelijker te maken bij het leren schrijven. Na de Tweede Wereldoorlog werd daar door een spellingwet gehoor aan gegeven - en dan zijn we weer terug bij het begin van dit verhaal. Ook de aanpassing van de aardrijkskundige namen zou toen immers bij Algemene Maatregel van Bestuur geregeld worden. In nederlandstalig België deed men dat ook meteen, maar in Nederland talmde men. De nieuwe regels werden wel toegepast op exoniemen (buitenlandse namen), en straatnamen, maar de plaatsnamen in eigen land zouden pas later volgen, als eerst de Woordenlijst gedaan was, het Groene Boekje dat in 1954 gereed was. Een van de nieuwe regels was dat klinkers in open lettergrepen nog slechts met een enkele letter zouden worden weergegeven. We zien deze maatregel bijvoorbeeld

toegepast in de naam van de stad Wenen en in de Herenstraat: een enkele -e- in de eerste lettergreep volstond. Maar Heerenveen werd voorlopig nog met dubbel -ee- geschreven.

Uiteraard zien we in familienamen nog veel van deze versteningen terug. De meest voorkomende naam in België, de naam Peeters, is zo'n geval; men schrijft hem daar met dubbel -ee-. Frappant is dat deze vorm in Nederland weliswaar ook veel voorkomt, maar de nu correcte vorm Peters met een enkele -e- in het eerste lid toch ruim twee keer zoveel. Beide vormen treft men vooral in de provincies Noord-Brabant, Limburg en Gelderland aan. In Gelderland is het verschil duidelijk: Peters met één -e- is daar de derde naam achter Jansen en Janssen, en van Peeters met twee zijn er veel minder. Maar in Limburg en Noord-Brabant verschillen de aantallen van beide vormen niet veel. Je kunt hier uit afleiden dat de spelling met één -e- in de eerste syllabe reeds voor de eerste spellingreguleringen net zo gebruikelijk was.

Een andere opvallende aanpassing volgens de nieuwe spellingregels was het weglaten van -ch- achter -s- in woorden als 'bos' en 'mens'; de -sk-klank, die daar ooit geklonken moet hebben, spreken we immers niet meer uit, en we hebben er ook niet op zijn Duits 'Mensch' van gemaakt. Maar in familienamen staan ze uiteraard nog, overigens met het gevolg, dat men nu geneigd is om ze enigszins met spellinguitspraak op zijn Duits te lezen: de namen Bosch en Mensch met -c-h- klinken tegenwoordig wellicht anders dan Bos en Mens zonder -c-h-. Dat is voor de in Nederland niet veel voorkomende vorm Mensch met -c-h- zo gek nog niet, want mogelijk is die naam wel van Duitse oorsprong. Veel meer komt bij ons de naam Mens zonder -c-h- voor en die heeft in ieder geval niets met de diersoort 'mens' te maken: Mens is een patroniem van Menne met een naamvals -s.

Zo belanden we uiteindelijk waar we op uit moeten komen. Met dit Mens-Mensch-probleem hebben we, afgezien van de juridische rompslomp, met een van de belangrijkste redenen te maken, die laten zien dat een spellingregulering van familienamen vrijwel onmogelijk zou zijn, indien we daar toch naar zouden streven. Hoe bepaal je immers of een naam autochtoon is of geïmmigreerd? Of zou dan ook de naam Schmidt [spreek uit: smit] met -sch en -dt, die tamelijk frequent is in Nederland rücksichtslos in Smid volgens de Nederlandse spellingregels moeten veranderen. We hebben veel op ons geweten, ook in onomastisch opzicht, want de stomste aanpassingen hebben tot de bizarste namen geleid, zoals bijvoorbeeld van Abercrombie naar Apekrom, maar dit hoeft er toch niet meer bij.

In tegenstelling tot bij de woorden en zelfs ook tot bij de plaatsnamen is het bij veel familienamen ondoenlijk om een spellingvernieuwing op een etymologisch bepaalde vorm te baseren. Zou men bij de plaatsnaam Zierikzee bepleiten om de tweede -z- door een -s- te vervangen, omdat het eigenlijk Zieriks Ee is, bij veel familienamen kom je daar niet achter, of blijft het zeer speculatief, vanwege hun grote mobiliteit in het verleden, die grote wijzigingen in de naamsvorm kan hebben veroorzaakt, maar misschien ook niet, zoals bij Mensch met -c-h-. De ene Mensch is wellicht niet de andere Mensch en sommige Menschen waren vroeger misschien gewoon Mensen, en is bij hun die -c-h- naar analogie van het woord 'mensch' met -c-h- er destijds aangeplakt. Het zou zelfs al een heidens karwei worden om ook maar te bepalen waar namen vandaan komen, uit welk taalgebied. Goed, ik probeer zelf de hele namenvoorraad te reconstrueren in de Nederlandse Familienamen Databank, waarbij ik dankbaar gebruik maak van de gegevens die genealogen aan het licht brengen, maar toereikend zou dat voor veel gevallen niet zijn als het er op aan komt, vrees ik.

De gedachte om tot spellinghervorming te komen, met als redelijk argument dat aanpassing aan de spellingregels verwarring tegen gaat en goed is om gemakkelijker te leren spellen, weegt niet op tegen de bezwaren, die in de eerste plaats inderdaad berusten op aantasting van de persoonlijke levenssfeer. Het zou onnodige onrust veroorzaken. Maar het kan ook bovendien nooit de bedoeling zijn om pakweg 50 varianten van een naam terug te brengen tot een enkele naamvorm. Want voordat je er erg in hebt ga je niet alleen spellingsrelicten aanpakken, maar ook dialectvormen en morfologische varianten. Terwijl juist die variatie niet alleen een onomastische zegen is, maar ook een publieke. Met namen moet men zich toch immers juist onderscheiden van anderen. En als het dezelfde naam is, dan maar met een variant ervan. In de handout met de namen Aarts en Van den Bogaard kun je zien dat zo'n beetje het hele scala aan variatiemogelijkheden daadwerkelijk in familienamen is terug te vinden.

Variatie is namen eigen. Dat spreekt echter zowel tegen spellinghervorming om namen zoals woorden gelijk te maken als tegen de fixatie van namen die in de negentiende eeuw heeft plaatsgevonden. Eerlijk gezegd moet ik toegeven dat mijn pleidooi-tussen-aanhalingstekens voor een aanpassing van namen aan de spellingregels zich in feite in het tegendeel keert: men zou de naamwetgeving juist minder strak moeten maken om de mensen ook naaminhoudelijk een vrijere keus te geven, zoals men dat bijvoorbeeld in Amerika gewoon is. Om dan even terug te komen op het voorbeeld van daarnet: men zou iemand met de naam Annie M.G. Schmidt of *Sjmiet* met s-c-h- en -d-t, die niet beter weet of zij komt uit Holland, niet kunnen dwingen om haar naam in Smid zoals het woord 'smid' te veranderen, maar men zou een immigrant uit Duitsland wel de gelegenheid moeten geven om zijn Duitse naam achter te laten en te vervangen door een Nederlandse, als hij dat zou willen. Bij de immigratiedienst van Amerika wordt dat al van begin af aan aangemoedigd. Hier in Nederland word je zelfs uit de politiek verwijderd als onthuld wordt dat je gejojkt hebt, omdat je niet de naam van je vader hebt meegebracht, maar die van je grootvader. Ayaan Hirsi Ali - een volstrekt bespottelijke naams-affaire die aan geen enkel onomastisch inzicht getoetst is, alleen maar aan de straffe wet die hier eenvoudigweg politiek misbruikt is.

Goed, tot slot, er worden geen klachten gehoord over ouderwets gespelde namen. Ik heb een probleem opgeworpen dat er niet is. Maar hier in besloten naamkundige kring, is het wel nuttig om het aan te roeren, meen ik. Bovendien is het mij om een stukje algemene bewustwording te doen. Daarnaast vind ik in onze wetgeving dat vasthouden aan familienamen zoals ze zijn veel te krampachtig. Men mag best wat dat betreft ook eens naar Amerika kijken, waar men veel soepeler is ten opzichte van naamsverandering. U moet zich realiseren dat er in Nederland nog steeds een familie met de naam Apekrom leeft. Moet u zich ook eens voorstellen hoeveel moeite het zou kosten om van die naam af te komen - als men dat zou willen, want je kunt het natuurlijk ook als een bijzondere geuzennaam beschouwen - en dat het onmogelijk is om eenvoudigweg de oorspronkelijke naam Abercrombie terug te krijgen. (Want die naam bestaat al!!!)

Blijven we bij de spelling dan moeten we tot het inzicht komen dat het vrijwel ondoenlijk is om een spellingregulering op familienamen toe te passen. Heel veel namen zijn van buitenlandse origine. Moet je die allemaal net als het leenwoord sigaret uit het Franse cigarette aan het Nederlandse systeem aanpassen of nou juist niet, ga je ze herleiden tot hun oorspronkelijke vorm? Je zult moeten kiezen tussen Henquet met -q- en Henket met -k-,

want dat is standaardisatie. Quist met q-u- of Kwist met k-w-, beide vormen bestaan; zou je maatregelen moeten treffen om een van beide door de andere te vervangen? Een belachelijke gedachte.

Een andere consequentie is dat ook de voornamen gestandaardiseerd zouden moeten worden om van Jacobs met een -c- Jakobs met een -k- te kunnen maken of zelfs Jakops met -k- en -p- in plaats van een -b-. Wat absurd is, want ten aanzien van de voornamen heeft iedereen de vrije hand en ook is het onzinnig om de kerk te vragen om de doopnamen te standaardiseren.

Gedane zaken nemen geen keer. Dat geldt voor de vastlegging van de familienamen. Maar hoe zou de namenvoorraad eruit gezien hebben als er geen paal en perk aan gesteld zou zijn? Aan de ene kant zou de spelling meer aangepast zijn, lijkt mij. Aan de andere kant zou de namenvoorraad mogelijk diverser zijn vanwege de nieuwvormingen.

We kunnen constateren dat omstreeks 1800 een pragmatisch politiek besluit in combinatie met een strakke wetgeving een curieus onomastisch gevolg heeft gehad. Wat de naamkundige implicaties zouden kunnen zijn, daar is bij de besluitvorming natuurlijk niet aan gedacht. Rigoreus zijn de namen losgetrokken van het bed waarin ze ontkiemden om in gedroogde vorm geconserveerd te worden. Maar een eigennaam is per definitie al geïsoleerd van zijn oorspronkelijke betekenis. Dus zo zwaar hoefde dat niet te worden opgevat. Integendeel, een vaste naam in een vaste vorm verzekert iemand van een duidelijke identiteit die in een familiegeschiedenis is vastgeklonken. En als het dan een wat aparte naam is met een antiek tintje, dan zou je daar wellicht een oude historie aan kunnen verbinden. Dat mag toch een troost zijn terwijl de wereld om ons heen failliet dreigt te gaan.

Bijlagen

- Hand-out:
 - Top 10 van foute familienamen in Nederland volgens de spellingregels anno 2007
 - Aarts en Boogaard varianten.
- Het boekje Voorzetten 20 van de Nederlandse Taalunie.
- Siegenbeek.
- Kleine Bosatlas 55e druk

Top 10 van foute familienamen in Nederland volgens de spellingregels anno 2007

Foute naam	Goede naam
1. Smit 48.000 - Smits 26.400	Smid 4.200 - Smids 600
2. Meijer 44.400 - Meyer 1.900	Meier 1.000
3. De Bruijn 19.400 - De Bruyn 780 - Bruijn 1.900 - Bruyn 80 - Bruijns 1.170 - Bruyns 30	De Bruin 20.000 - Bruin 3.900 - Bruins 4.600
4. Van der Heijden 18.800 - Van der Heyden 560 - Van der Heijde 900 - Van der Heyde 80	Van der Heiden 3.400 - Van der Heide 8.300 - *Van de Heide 0
5. Peeters 15.800	Peters 33.900
6. Bosch 12.400 - Van den Bosch 11.500	Bos 40.200 - Van den Bos 6.700
7. Kuijpers 11.200 - Kuypers 760 - Kuijper 3.900 - Kuyper 340 - Cuijpers 3.000 - Cuypers 300 - Cuiper 220	Kuipers 15.800 - Kuiper 15.400
8. De Rooij 10.200 - De Roo 3.300 - De Roode 1.750	De Rooi 150 - *De Ro 0 - De Rode 60
9. Verweij 8.600 - Verwey 500 - Van der Weij 1.100	Verwei 100 - Van der Wei 80
10. Van Eijk 8.400 - Van Eyk 175 - Van Eijck 930 - Van Eyck 130	Van Eik 150

Aarts Patroniem op basis van de voornaam Aart uit Aarnoud / Arnoldus

Varianten:

Aardse, Aarends, Aarens, Aarents, Aarnoudse, Aarnout, Aarnouts, Aarnoutse, Aarnoutsen, Aarns, Aarnts, Aarntzen, Aars, Aarse, Aarsen, Aarsse, Aarssee (ée), Aarssen, Aart?, Aarten, Aartse, Aartsen, Van Aartsen?, Aartsma, Aartssen, Aarzen, Aerends, Aerens, Aernaudts, Aernds, Aernoudts, Aernout, Aernouts, Aerns, Aers, Aerssen, Aerssens, Ahrend, Ahrends, Ahrendt, Ahrens, Ahrensmann, Ahrndt, Ardts, Arend, Arende, Arends, Arendse, Arendsen, Arendsman, Arendsz, Arendt, Arendts, Arendz, Arenoe, Arenout, Arens, Areense, Arensen, Arensma, Arensman, Arent, Aarents, Arentse, Arentsen, Arentz, Arentze, Arentzen, Arenz, Aret, Arets, Aretz, Arnaud, d'Arnaud?, Arnds, Arndt, Arndts, Arndtz, Arnecke, Arnken, Arnoe, Arnold, Arnoldi, Arnoldissen, Arnolds, Arnoldson, Arnoldt, Arnoldts, Arnoldus, Arnoldussen, Arnoldy, Arnolli, Arnoti, Arnou, Arnoud, Arnoudse, Arnould, Arnousse, Arnout, Arnouts, Arnowitz, Arnoys, Arns, Arnts, Arntsen, Arntz, Arntzen, Arntzenius, Arnz, Arnzen, Ars, Arts, Artz, Haarts, Haartsen, Harends, (Harens), Harent, Naaije (y), Naaijen (y), Naaijkens (y), Naatje?, Naeije (y) (é), Naijen (y), Nau, Naudin, Naudts, Nauen, Naus, Nauts, Nauw, Nauwen, Nei, Neij (y), Neid, Neideken, Neidt, Neijds (y), Neijdt, Neijens (y), Neijt (y), Neiken, Neikes, Neu?, Neuen, Neulen, Neulens, Neus? Neuss?, Neusz?, Neut, Neutgens, Neutjes, Neutkens, Neutkes, Neuij (y), Neuijen (y), Niehe?, Nijdeken (y), Nije (y), Nijens, Nijnens, Nijns, Nijntjes, Nod, Nods, Noij (y), Noijen (y), Noijens (y), Nol, Nolde, Nolden, Noldes, Noldus, Nolen, Nolens, Nolet, Nolke, Nölkes, Nolle, Nölle, Nollée (ée), Nollen, Nöllen, Nolles, Nollet, Nöllgen, Nols, Nolsen, Nolson, Nolta?, Nolte, Noltee, Noltén, Noltés, Nolténus, Nolténus, Nolténus, Nooi, Nooij (y), Nooijens (y), Noot, Nooten, Noots, Not, Noten, Nöthen, Nott, Notte (é), Notten, Nottet, Noudt, Nouens (ë), Nouien (ê), Noukens, Nous, Nouse, Noussen, Nout, Nouwe, Nouwens, Nouwes, Nouws, Nouwt, Nuelens, Nuij (y), Nuijen (y), Nuijens (y), Nuijes (y), Nuijken (y), Nuijs (y), Nuijt (y), Nuijtens (y), Nuijts (y), Nuis, Nuiten, Nul, Nulden, Nulens, Nulkens, Nulkes, Nulle, Nullen, Nuts.

- Van den Boogaard** 1. Plaatsbepaling: wonend/werkend bij de boomgaard of op een plek die bekend is als De Boomgaard;
 2. Reïnterpretatie van de voornaam Bogaart uit Borghardus.

Varianten:

Bangert, Baumgart, Baumgarte, Baumgarten, Bogaard, Uijt den Bogaard, Uit den Bogaard, Van den Bogaard, Bogaards, Bogaardt, Uijt den Bogaardt, Van den Bogaardt, Bogaars, Bogaart, Uijitten Bogaart, Uijitten Boogaart, Uit den Bogaart, Uitten Bogaart, Van den Bogaart, Bogaarts, Bogaartz, Bogaerd, Van den Bogaerd, Van den Bogaerde, Bogaerds, Bogaerdt, Van Bogaerdt, Bogaers, Bogaert, Van Bogaert, Van den Bogaert, Bogaerts, Bogard, Bogards, Bogardus, Van den Bogart, Boger, Böger, Bogerd, Van den Bogerd, Van den Bogerds, Bogerman, Bogers, Bogert, Van den Bogert, Van den Bongaard, Bongaards, Bongaardt, Van den Bongaardt, Bongaars, Bongaart, Van den Bongaarth, Bongaarts, Van den Bongaert, Bongaerts, Bongaertz, Bongard, Van den Bongard, Van den Bongardt, Van den Bongarth, Bongarts, Bongartz, Bonger, Bongers, Bongertman, Boogaard, Uit den Boogaard, Uitten Boogaard, Van Boogaard, Boogaards, Boogaardt, Uit de Boogaardt, Uijt de Boogaardt, Uijt den Boogaardt, Van den Boogaardt, Boogaars, Boogaart, Uit den Boogaart, Uitten Boogaart, Van den Boogaart, Boogaarts, Boogaerdt, Boogaers, Boogaert, Van den Boogaert, Boogaerts, Van den Boogard, Van den Boogart, Boogerd, Van den Boogerd, Boogers, Boogerman, Boogers, Boogert, Den Boogert, Van den Boogert, Boogertman, Boomgaard, Van den Boomgaard, Boomgaarden, Boomgaards, Boomgaars, Boomgaard, Boomgaerts, Uijtdeboogaardt, Uijtenbogaard, Uijtenbogaardt, Uijtenbogaart, Uijtenbogaert, Uijtenboogaard, Uijtenboogaardt, Uidenbogaard, Uidenbogaardt, Uidenbogaart, Uidenbogerd, Uidenbogert, Uidenboogaard, Uidenboogaardt, Uitenbogaard, Uitenbogaart, Uitenbogerd, Uitenbogert, Uitenboogaard, Uitenboogaardt, Uitenboogaart, Uittenbogaardt, Uittenbogaart, Uittenbogaert, Uittenbogerd, Uittenbogert, Uittenboogaard, Uittenboogerd.